

PRISPEVEK K ZGODOVINI KRENNERJEVE SUKNARNE V ŠKOFJI LOKI

Največji suknarski industrijski podjetji v drugi polovici 19. stoletja na Kranjskem sta bili Terpinc-Zeschko, tovarna sukna in kocev v Ljubljani, in Krennerjev obrat v Škofji Loki. Škofjeloško podjetje večkrat srečamo v literaturi, ki obravnava loško območje, vendar so to le bežni zapiski, ki nam ne nudijo prave slike o razvoju tega podjetja.

Krennerjeva tovarna in firma na poslovnem papirju

Krennerjevo tekstilno tovarno navaja Franc Pokorn v Domu in svetu 1894 (stran 212 in 372), omenjena je v knjižici Škofja Loka in njen okraj v luči gospodarskih in kulturnih prizadevanj, ki je izšla 1936, Krennerjevo ime je največkrat zapisano v Zontarjevi zgodovini mesta Kranja (Ljubljana 1939, str. 324, 325, 400, 416, 418, 421), od povojne literature pa velja navesti sestavka v Loških razgledih, in sicer Vladimir Logar: Kratek prerez loškega gospodarstva (Škofja Loka 1955, str. 88) in Janez Gašperšič: Razvoj elektrifikacije konzumnega področja občine Škofja Loka (Škofja Loka 1956, str. 129—131) ter delo Franca Planine: Škofja Loka z bližnjo okolico, ki je bilo izdano v Ljubljani 1962 (str. 38). V zadnjih šestdesetih letih je tovarno zajel v študijsko raziskavo o prvih tekstilnih industrijskih obratih na Slovenskem Tehniški muzej Slovenije v Ljubljani. Zbrano gradivo je predstavil javnosti na obsežni razstavi v gradu Bistra pri Vrhniki 1968. Kot dopolnilo k razstavi je izšla publikacija K. Kobe-Arzenšek »Prvi tekstilni industrijski obrati na Slovenskem«. Tu so na kratko obravnavane najpomembnejše slovenske tekstilne manufakture in tovarne. Priobčen je tudi zapis o Krennerjevi tovarni (str. 15—17),¹ ki ne temelji samo na že prej nanizani literaturi, temveč na virih. Avtorici so bile v pomoč

arhivalije Arhiva Slovenije v Ljubljani (Firmen Protocoll 232 — Ljubljana — posamezne tvrdke, tek. št. 265/1 in Indeks k trgovskemu registru, I, II-276) pa dokumenti Arhiva v Škofji Loki (Zapisnica za popis prebivalstva in imenitnejših domačih koristnih živali po staleži 31. decembra 1890, hišna št. 56—57, Status animarum iz 19. stoletja ter akti o Krennerjevi elektrarni iz leta 1904 in 1910). Izvirne podatke sta ji nudila še Bericht über sämmtliche Erzeugnisse, welche für die erste, zu Klagenfurt im Jahre 1838 eröffnete Industrie-Ausstellung des Vereines zur Beförderung und Unterstützung der Industrie und der Gewerbe in Innerösterreich eingeschickt worden sind (Grätz 1839, str. 133) in »Statistično poročilo trgovsko-obrtniške zbornice v Ljubljani o trgovini, obrtniji in prometu na Kranjskem leta 1870« (Ljubljana 1872, str. 316). Tudi s tem orisom tovarne ne moremo biti zadovoljni. Nova iskanja po arhivalijah so rodila uspeh. Za osvetlitev zgodovine Krennerjeve tovarne objavljamo nove originalne dokumente (družbina pogodba A. Krenner in H. Waneck 1. december 1873 in lista o varuštvi J. Waneck 11. avgust 1874, ki sta v privatni lasti M. Košak iz Ljubljane; iz fascikla z oznako A. Krenner, dozidave in prizidave tovarne sukna in hiš, ki se nahaja v Arhivu Škofja Loka, pa naj omenimo le najpomembnejše: zapisnika o komisijskem ogledu in stanju tovarniških poslopij 31. avgusta 1874, komisijska zapisnika o prezidavi hiše na glavnem trgu št. 35 10. marca in 26. novembra 1880, certifikat 16. marca 1881; komisijske zapisnike o razširitvi tovarniškega poslopja 4. in 19. maja 1883 ter 29. oktobra 1884, dopis na deželni odbor v Ljubljani 19. maja 1883 pa 2 načrta, datirana z 29. majem 1883; načrt o gradnji hiše št. 84 9. marca 1886, ogledni zapisniki v tej zadevi 8. marca, 27. avgusta 1886 ter 15. julija 1887 pa certifikat 21. julija 1887; dopis okrajnega glavarstva v Kranju glede parnega stroja in razširitve barvarne 4. avgusta 1887 (št. 7443), dopisa okrajnega glavarstva v Kranju glede turbine in barvarne 31. avgusta 1889 (št. 9584) in 19. junija 1891 (št. 7337); dopis mestnega urada Škofja Loka 11. maja 1885 (št. 559) s priloženimi tozadevnimi spisi, kupna pogodba 30. januarja 1890 (št. 504); zapisnik o ogledu zemljišča, ki bi ga naj mestna občina Škofja Loka odstopila A. Krennerju 2. julija 1891; zapisnik o sporu s trgovskim agentom Gabrijelom Devetakom 4. julija 1890 (št. 990) in dopis mestnega urada Škofja Loka o tej zadevi 16. julija 1890 (št. 1059); dopis c. k. okrajnega glavarstva v Kranju o znižanju pridobnine 3. aprila 1897 (št. 4713); zapisnik o ogledu kovačnice 13. junija 1903; razglas c. k. okrajnega glavarstva v Kranju 28. septembra 1909 (št. 22179); ob koncu ne gre pozabiti vpisnika družbenih tvrdk, zvezek I, list 63, tekoča št. firme 58/1 in 2 na okrožnem gospodarskem sodišču v Ljubljani).

Najprej si oglejmo družbino pogodbo, ki je bila sklenjena 1. decembra 1873 med Alojzom Krennerjem, posestnikom iz Škofje Loke, in Henrikom Waneckom, tovarniškim direktorjem prav tako iz Škofje Loke. Obsega 6 strani in 15 členov. Prvi člen pogodbe pravi, da omenjena podjetnika ustanovita javno družbo za obratovanje suknarne v Škofji Loki na skupen račun pod naslovom Schaffwollwarenfabrik des Krenner et Waneck. Naslednji člen govori o finančnih sredstvih. Od obratnega kapitala 12.000 goldinarjev, ki ga vložita družabnika vsak polovico, je bilo treba vplačati 6000 gld. takoj, vsak zopet polovico, ostalih 6000 gld. pa morata prispevati v enakem razmerju po preteku pol leta. Z denarjem se kupijo stroji, utenzilije in blago. Če bi kateri od družabnikov prispeval več kot obveznih 6000 gld., bi se presežek smatral kot posojilo, ki bi se letno obrestovalo s 7 %. Kot navaja 3. člen pogodbe vodita in zastopata firmo oba družabnika, neposredno vodstvo nad obratovanjem in delavci pa prevzame Henrik Waneck. Za korespondenco, tako je zapisano v 4. členu, skrbi brezplačno Alojz Krenner toliko časa, dokler ne bodo interesi družbe zahtevali nastavitve uradnika. Nadaljnji členi (od 5 do 8) pogodbe so v znamenju finančnega poslovanja. Družbine knjige in blagajna so pod medsebojno kontrolo in blagajniški zaključek se napravi mesečno pod nadzorstvom obeh družabnikov. Izdatki, ki jih napravi družabnik v interesu družbe, gredo iz družbine blagajne. Ob zaključku vsakega leta se popiše inventar in izdelata bilanca, kar oba družabnika podpišeta. Oboje (popis inventarja in bilanca) se izdelata v dveh izvodih. Vsak družabnik dobi po en izvod.

Družabnik ne sme brez privoljenja sodružabnika svoje vloge ali svojega deleža pri družbinem premoženju zmanjšati ali dvigniti. Dobiček in izguba se razdelita po stanju deleža družabnika pri družbinem premoženju. Po odbitku izdatkov pripade polovica v bilanci izkazanega letnega dobička osnovnemu kapitalu, to pa tako, da se pripiše vsakemu od obeh družabnikov četrтина čistega dobička za pomnožitev njegove osnovne glavnice. Druga polovica čistega dobička je na voljo družabnikoma. Vsak od njiju lahko svojo prsto četrmino dobička dvigne zase, eden kot drugi družabnik pa jo lahko tudi vloži, kar se smatra kot posojilo, ki se letno obrestuje s 7 %. Nadvse zanimiva sta tudi člena 9 in 10. Deveti člen pogodbe dovoljuje Alojzu Krennerju nadaljnje obratovanje že prej obstoječe tovarne kocev za njegov lastni račun (glej Firmen Protocoll 232 — Ljubljana — posamezne tvrdke pod tek. št. 265/1 v Arhivu Slovenije v Ljubljani, kjer je zabeležena protokolacija firme Alois Krenner, Kotzenfabrikation 19. sept. 1871), sicer ne sme nobeden od družabnikov brez privoljenja sodružabnika opravljati posle družbe ne za svoj in ne na račun tretje osebe in ne sodelovati pri kaki sorodni družbi. Po desetem členu družabnik ne sme brez soglasja sopartnerja pritegniti v družbo tretjega člana. Tudi za sprejem uradnikov je potrebna potrditev obeh družabnikov. Kot nas pouči 11. člen, je družabniška pogodba začela veljati s 1. januarjem 1874 in naj bi trajala 15 let, če je ne bi eden od družabnikov preklical. Torej pogodba bi po 15 letih ugasnila, če bi se ji eden od družabnikov odpovedal. Če ne bi bilo odpovedi z nobene strani, bi družba trajala naprej vse dotlej, da se eden od partnerjev eno leto prej ne pojavi z odpovedjo. Medtem ko 12. člen pogodbe zagotavlja družabnikoma, da se njuno premoženje skupaj ustvarja in deli, dokler družba ne ugasne, govori 13. člen o likvidaciji, ki nastopi, če se premoženje družbe zaradi izgube toliko zmanjša, da se posli ne morejo več nadaljevati. Posledice smrti enega od družabnikov razlaga 14. člen, ki dovoljuje partnerju voditi družbo še eno leto naprej, da lahko pristopijo dediči umrlega, po preteku tega leta pa se premoženje družbe vnovči in razdeli. Zadnji, petnajsti člen pogodbe zapoveduje, naj se ustanovitev družbe protokolira na deželnem sodišču v Ljubljani na podlagi prepisa pogodbe. Na okrožnem gospodarskem sodišču v Ljubljani sem v Vpisniku družbenih tvrdk (zvezek I, list 63, tek. št. firme 58/1 in 58/2) res našla protokolacijo z datumom 14. marec 1874 in naslovom »Schafwollwarenfabrik der Krenner und Wanek in Bischoflack«. Tu je še dodano, da javno trgovsko družbo, ki je začela s poslovanjem 25. januarja 1874 in ima svoj sedež v Škofji Loki, sestavljata »družabnika Alojz Krenner in Henrik Wanek, tovarnarja v Škofji Loki, ki za firmo podpisujeta in družbo zastopata«. Originalno družbino pogodbo hrani Marija Košak, rojena Škof, iz Šaranovičeve ulice št. 2 v Ljubljani, vnukinja Henrika Wanecka, ki mi je vedela povedati tudi to, da njenemu dedu Henriku Wanecku ni bila odmerjena visoka starost. Umrli je komaj 42 let star. Po rodu je bil sudetski Nemec in nekaj časa je služboval kot tehnični direktor v tovarni sukna in kocev Terpinc-Zeschko v Ljubljani, kjer je baje iznašel poseben način apretiranja kocev. O datumu Waneckove smrti (6. avgust 1874) zvemo iz varuške listine, ki jo je izdal okrajni urad Škofja Loka vdovi Jožefini Waneck iz Škofje Loke, za šest otrok (Ana, Henrik, Jožefina, Ada, Hugo, Moritz). Njena dolžnost je bila navajati varovance k pravičnosti, bogaboječnosti in kreposti, vzgajati jih kot je stanu primerno v koristne meščane, zvesto in marljivo opravljati njihovo premoženje, jih zastopati pred zakonom in zunaj njega ter se v vsem ravnati po zakonskih predpisih. Kot sooskrbnik se omenja Alojz Krenner. Listina je bila izdana v Škofji Loki 11. avgusta 1874. Hrani jo prav tako Ma-

rija Košak. Za oba sposojena dokumenta in njeno izpoved se ji najtopleje zahvaljujem. Po smrti Henrika Wanecka se je aktiviral 14. člen družbine pogodbe. Dokaz za to je tudi notica v že omenjenem Vpisniku družbenih tvrdk (zv. I, list 63, tek. št. firme 58/2), ki nam pove, da je po sklepu deželnega kot trgovskega sodišča v Ljubljani z dnem 23. oktober 1875 navedena firma ugasnila. (Tu je mišljena javna trgovska družba Krenner et Waneck, podjetje je Krenner vodil naprej kot posamezno firmo.)

Poučen je zapisnik o komisijskem ogledu tovarniških poslopij z datumom 31. avgust 1874. Alojz Krenner, tovarnar sukna v Škofji Loki, se je obrnil na mestni občinski urad Škofja Loka, da bi napravili komisijski opis njegovih tovarniških zgradb glede na uporabnost. Ob ogledu na kraju samem je komisija ugotovila naslednje stanje:

a) V posloppju bivšega mlina ni sledu o prvotnem stanju, tu so postavljeni tovarniški motorji (pogon) in suknarske »valke«. Zidovje pod zemljo skupaj z brunovjem je ostalo tako kot prej, le da je bilo poškodovano bruno zamenjano z novim. Prvo nadstropje, kjer je bilo prej mlinarjevo stanovanje, je predelano v dvorano za mikalnike, ki so že v pogonu. Na podstrešju je urejena sušilnica za volno in sukno;²

b) tovarniško poslopje je bilo povsem na novo zgrajeno, saj je bila prejšnja hiša podrtá. Med posloppjem bivšega mlina in tovarniško stavbo vodi ozka steza (ulica), pod katero je speljana transmisijaska gred, ki prenaša pogon tovarni. V tovarni sami, ki je vsa zidana (in na stropu od nadstropij z bruni in tlemi ločena), je na ulični strani v pritličju 5 mikalnikov, v ozadju pa 2 strižna stroja, 1 stiskalnica in 1 pripravljalna miza. Od tu vodijo obokane stopnice v prvo nadstropje, kjer so prav tako na strani ulice 3 mehanične statve in še 4 lesene, v ozadju pa sta 2 predilna stroja. Neposredno pred prednjo dvorano je majhna soba — tovarniška pisarna. Tik ob pisarni, vendar z ločenim vhodom, je velika dvorana — tkalnica s 3 statvami, 1 navijalnim strojem poleg snovala, s strani ulice pa dvorana za čiščenje. Zraven sta dve sobi z ločenim vhodom, ki se uporabljata za skladiščenje preje, in tik poleg, tudi s posebnim vhodom, en prostor za različne stvari. Od tu so speljane enake stopnice na podstrešje. Dvoje nadstropij podstrešja, ki služita za skladišče volne, družijo lesene stopnice;

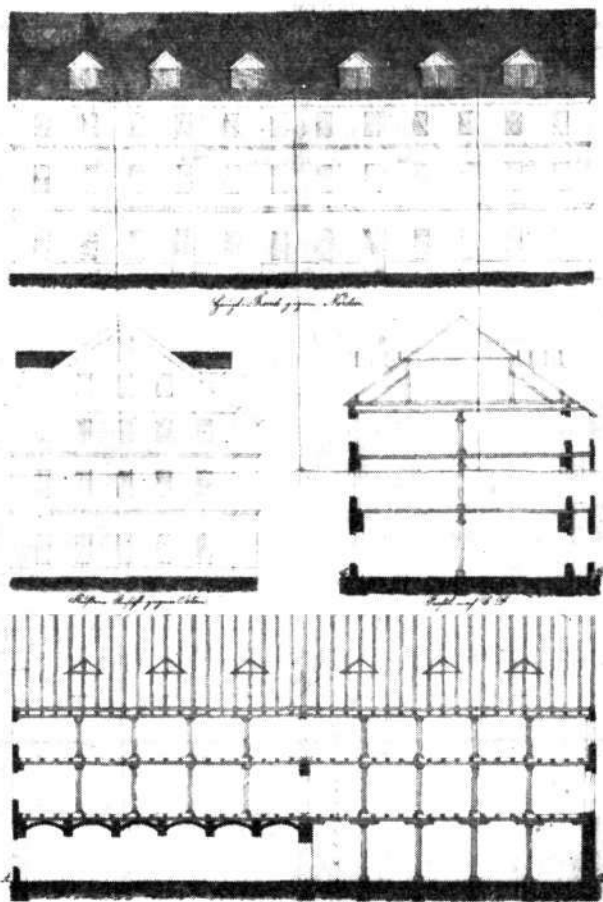
c) v posloppju bivšega hleva je v pritličju urejena barvarna in čisto novo zgrajeno prvo nadstropje, ki se je prej uporabljalo kot sušilnica, se je v zadnjem času namenilo za stroje.

Tovarniško poslopje ima v pritličju 11 ter v prvem nadstropju 19 oken, bivša hlevska stavba pa šteje na prvem nadstropju 5 oken. Vse zgradbe so solidno izdelane in za bivanje ter uporabo povsem ustrezajo.

Zapisnik so podpisali tovarnar Alojz Krenner, župan Blaž Mohar ter občinska odbornika Joh. Sušnik in Jos. Triller. K temu podrobnemu zapisu je v fasciklu škofjeloškega arhiva pridan izpolnjen formular pod naslovom Ogledni zapisnik, ki ima isti datum kot prejšnji zapis (31. avgust 1874). Tu je zabeleženo, da je Alojz Krenner na parcelni številki 226 davčne občine Škofja Loka zgradil tovarniško poslopje (hišna številka 86, sedaj Spodnji trg 40), ki sestoji v pritličju iz enega prostora, v prvem nadstropju prav tako iz enega, v drugem nadstropju iz treh prostorov in treh izb, na podstrešju pa iz dveh prostorov. Skupaj razpolaga s sedmimi prostori in tremi izbami. Poslopje je bilo dokončano in je bilo s tem primerno za uporabo v začetku avgusta 1874. Pristavljeno je tudi, da je bila prejšnja stanovanjska hiša porušena. Izpolnjeni formular so podpisali isti možje kot zgoraj navedeni komisijski zapisnik.

Krennerjeva podjetnost pri izgradnji in razširitvi tovarne se zrcali tudi v kasnejših aktih in načrtih. O nameravani prezidavi hiše na Glavnem trgu št. 35 (sedaj Mestni trg 7) govori protokol z datumom 10. marec 1880. Hiša je bila zgrajena že v novembru 1880 in ogledni zapisnik so napravili 26. novembra 1880. Tu beremo, da je bila stara hiša porušena, nova pa solidno zgrajena iz opeke in z obokano kletjo in dvema nadstropjema. Po nadstropjih so bile razporejene sobe s kuhinjo in shrambo. Komisija (Bl. Mohar, Jos. Triller, Batista Molinaro in J. Kaiba) je uporabnost hiše, ki je bila povsem nova in sezidana po predvidenem načrtu, za bivanje potrdila.

Še pomembnejši so zapisi o razširitvi tovarniškega poslopja. V ta namen je A. Krenner zaprosil mestni urad Škofja Loka, da mu proda 7 m² srenjske zemlje (parcelna št. 1058/2), za kar je bil pripravljen plačati 70 forintov. Mestni odbor je njegovi prošnji ustregel, vendar za ceno 80 fl. Krenner je na povišano ceno pristal. Že 29. oktobra 1884 si je komisija pod vodstvom župana Bl. Moharja ogledala prizidano stavbo in ugotovila, da je bila dozidava izvr-

Odobreni načrt za razširitev
tovarniškega poslopja
iz 1883

šena po načrtu in na kraju, kjer je stalo prej barvarsko poslopje št. 130, ki so ga povsem porušili. Prizidek je bil ves zidan in nadstropja so bila ločena z brunovjem in tlemi. V pritličju je bila dvorana z mikalniki in zraven skladišče za volno. Na prvo nadstropje so vodile obokane stopnice. Tu je bila dvorana s tkalskimi in predilniškimi stroji in še skladišče za volno. Drugo nadstropje, ki so ga povezovale s prvim enake stopnice, je bilo v znamenju dvorane s sukalnimi stroji. Desno je bilo direktorjevo stanovanje, do katerega so vodile posebne obokane stopnice. Obsegalo je predsobo, 2 sobi, kabinet in kuhinjo. Ker je bilo poslopje solidno izdelano, ga je komisija za uporabo in stanovanje odobrila. Zunanjo podobo stavbe in njeno notranjo razporeditev nam ponazarjata načrta, ki sta datirana z 29. majem 1883, podpisal pa ju je Bl. Mohar.

Nista minili dve leti, ko je Alojz Krenner zaprosil za novo gradbeno dovoljenje. Na kraju porušene hiše št. 84 je nameraval postaviti novo poslopje. Komisijski ogled je bil opravljen 8. marca 1886, sestavljen je bil tudi zapisnik s točnimi navodili gradnje in predložen načrt, ki je datiran z 9. marcem 1886. Z deli so končali 26. junija 1887. Iz zapisnika, ki ga je napravila ogledna komisija 15. julija 1887, zvemo, da je bila hiša postavljena na kraju porušene stavbe točno tako, kot je velevalo dovoljenje 8. marca 1886 in njena gradbena linija se je ujemala z načrtom in oglednim zapisnikom 27. avgusta 1886. V podzemlju je imela 2 obokani kleti in predklet, v pritličju desno 2 sobi, kuhinjo, ki je tačas služila kot skladišče, in levo 2 skladišči, v prvem nadstropju desno sta bili 2 sobi, kabinet in kuhinja ter levo prav tako 2 sobi, kabinet in kuhinja, na podstrešju pa levo in desno po 1 izba. Nadstropje je bilo trdno, krito z opeko, in posamezni deli so bili že povsem suhi, tako da je bila možna vselitev brez nevarnosti za zdravje stanovalcev. Škofjeloški urad je po teh ugotovitvah Krennerju odobril vselitev v novo hišo.

Tovarnar Krenner je kazal tudi veliko posluha za modernizacijo strojnega parka. O njegovi prošnji 9. junija 1887 za montiranje parnega stroja, ki bi se naj povezal s kotlarno in tako služil za pogon suknarne, kot tudi o prošnji za povečanje barvarne je razpravljalo okrajno glavarstvo v Kranju in svoje mnenje in pogoje sporočilo mestnemu uradu v Škofji Loki 4. avgusta 1887 z dopisom 7443. Pri tem pa ni ostalo. Krenner je nadaljeval z modernizacijo obrata. Pri suknarni (št. 87) je sklenil zamenjati vodni kolesi na Selški Sori s turbino. Kranjsko glavarstvo mu je postavitev turbine dovolilo z aktom 9584 31. avgusta 1889. Kot je razvidno iz dopisa c. k. okrajnega glavarja tovarnarju Alojzu Krennerju, ki ima datum 19. junij 1891 (št. akta 7337), je bila na prvem nadstropju barvarne, kamor je bilo speljanih dvoje stopnišč, sušilnica s sušilnimi stroji. Tu je delalo 6 delavcev. Hkrati z odobritvijo barvarne so bile priznane za obratovanje tudi turbinske naprave, ki so bile izdelane natanko po predloženem načrtu.

Precej truda je Alojz Krenner vložil za pridobitev poti, ki je peljala poleg tovarne od mostu proti farni cerkvi. Na mestni urad je poslal prošnjo 24. julija 1884. Zanj je bil pripravljen plačati 500 fl. Občinski odbor je na seji 27. novembra 1884 njegovi vlogi ustregel pod pogojem, da plača 1000 fl. in prepusti 2 m sveta pred Lesičenkovo hišo št. 84. Medtem ko je bil Krenner pripravljen plačati za pot, ki bi jo naj za vselej zaprl, 1000 fl., pa ni pristal na zahtevo o dveh metrih sveta. Ker je občinski odbor vztrajal pri prvotnem sklepu, je bil Krenner prisiljen sprejeti oba pogoja. Kupna pogodba je bila sklenjena 16. januarja 1890 in deželni odbor za Kranjsko jo je potrdil 30. januarja 1890.

Z novo akcijo je škofjeloški tovarnar nastopil takoj naslednje leto 1891. Tokrat se je lotil razširitve tovarniške stavbe proti farni cerkvi med vhodnimi vrati tovarne in vrtom J. Kalana. Potrebno občinsko zemljišče mu je mestni odbor odstopil, Krenner pa se je obvezal, da napravi vodni rezervoar. Zanimiv je zapisnik 4. julija 1890, ki obravnava spor med Alojzjem Krennerjem in trgovskim agentom Gabrijelom Devetakom, saj v njem izvemmo, da je Krenner sušil deke na obeh ograjah lesenega mostu v Škofji Loki. Zadeva se je končala s prepovedjo sušenja dek na mostu, kar je mestni urad naznanil Krennerju z dopisom 16. julija 1890.

Ob skopih dosedanjih ugotovitvah glede zaposlenih v naši tovarni je dobrodošel dokument, dopis c. k. okrajnega glavarstva v Kranju 3. aprila 1897, s katerim sporoča mestnemu uradu Škofja Loka, da je varuštvo mladoletnega lastnika suknarne Alojza Krennerja (oče Alojz Krenner st. je umrl leta 1895) poslalo prošnjo o znižanju pridobnine od 315 na 105 fl. Vlogo utemeljuje, da je podjetje precej nazadovalo, kar izpričuje tudi število zaposlenih. Prej je tovarna zaposlovala 82 moških in 18 žensk, potem pa je število padlo na 65 moških in 13 ženskih delavcev. Povrhu se je tudi delovni čas skrčil. Do 1. novembra 1896 so delali od 6. ure zjutraj do 19. ure zvečer, po tem datumu pa le od 7. zjutraj do 16. ure zvečer. Od 28 porabnih statev jih je bilo v obratovanju le 8. Mestni urad je proučil razmere v podjetju. Ker je ugotovil, da zastoj ni začasen in da ni pričakovati izboljšanja, je varuštvo s svojo prošnjo uspelo. Kljub neugodnim razmeram je mladi lastnik nadaljeval z gradbenimi posegi. V letu 1903 je preurejeval kovačnico (fužino) in 1909 je prosil na podlagi predloženih načrtov za dovoljenje o uporabi pritličnega prizidka v tovarni z zidano pečjo in dimnikom iz pločevine. V ta namen je bila sklicana komisijska obravnava na kraju samem, kjer naj bi prizadeti podali morebitne ugovore. Kako se je zadeva rešila, ne vemo, ker nimamo tozadevnega arhivskega gradiva. O zadnjih letih obstoja tovarne se moramo zadovoljiti s podatki iz knjižice Prvi tekstilni industrijski obrati na Slovenskem, to pa vse dotle, da ne najdemo zopet novega izvirnega gradiva.

Opombi

¹ V publikaciji »Prvi tekstilni industrijski obrati na Slovenskem«, ki je izšla v Ljubljani 1968, je na strani 15 napačno natiskano ...na nekdanjem pokopališču freisinških škofov..., prav je kopališču. Tudi v kazalu je napaka: kraj firme Terpinc-Zeschko, tovarna sukna, ni bil v Škofji Loki, temveč v Ljubljani kot je na strani 14 pravilno zapisano. Prosim bralca, da mi neljubi pomoti oprost.

² Pozneje so sušili sukno in volno na »dircah« (dire so plohi, na katerih na kmetijah sušijo proso). To so bile vodoravne letve na pokončnih kolih, na tleh pa ploskve iz desk. Na kovinske kljukice na letvah so natikali mokro sukno, na lesene ploskve pod njimi pa razgrinjali oprano volno. Dirče so bile postavljene po bregu med klancem z Lahovega mostu proti današnji Petrolovi črpalki in Staro cesto vzhodno od kovačije pri Lahu (danes Titov trg 5). Odeje, ki jih je prejemale tovarna od vojaštva za pranje, so prali v »valjavkah«, tj. velikih čebrih z luknjami; v čebre je bila napeljana voda iz Selščice, da je odeje obračala in vrtila, sušili pa so jih na kolih vzdolž Selščice na Krennerjevem travniku (med klancem in reko, kjer je sedaj vrtnarija). Na tem travniku je bil tudi del dirca za volno. (Po pripovedovanju Janka Trdine zapisal urednik.)

Zusammenfassung

EIN BEITRAG ZUR GESCHICHTE DER KRENNERSCHEN TUCHFABRIK IN ŠKOFJA LOKA

Die Abhandlung bespricht die Krennersche Textilfabrik in Škofja Loka, die in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts neben der Terpinč-Zeschkoschen Tuchfabrik in Ljubljana das größte industrielle Textilunternehmen in Krain war. Außer verschiedenen Artikeln, die über das Krennersche Unternehmen berichten, werden hier auch neue Archivalien angeführt. Bedeutsame Dokumente sind ein Gesellschaftsvertrag und eine Vormundschaftsurkunde, die sich in Privatbesitz befinden, während das übrige hier verwendete Material (vor allem Baudokumente) im Archiv in Škofja Loka aufbewahrt wird.